

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานธุรกิจเพื่อการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อการส่งออกใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะธุรกิจปลาสวยงามเพื่อการส่งออกดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ด้านการจัดการ

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจการในระยะเริ่มต้นส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นบิดาที่บุกเบิกไว้ และต่อมาบุตรจะเป็นผู้สืบทอดกิจการ กิจการมีการวางแผนงานระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี) และระยะปานกลาง (1-3 ปี) กำหนดแผนการขยายการเพาะเลี้ยงให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง การจัดองค์การกิจการมีลักษณะโครงสร้างตามหน้าที่ การจัดคนเข้าทำงาน การคัดเลือกคนเข้าทำงานส่วนใหญ่จะพิจารณาความชำนาญในงาน ค่าตอบแทนจะพิจารณาตามข้อกำหนดของกฎหมายแรงงาน โดยผลตอบแทนที่ให้จะอยู่ในรูปค่าทำงานล่วงเวลาและการให้ประกันสังคม นอกจากนี้ยังให้สวัสดิการ น้ำดื่มและชุดทำงาน การสั่งการ การควบคุม และการประเมินผลงานผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการเอง

ด้านการผลิต

ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนการผลิตจะเป็นการวางแผนระยะสั้น โดยจะเพาะเลี้ยงตามรายการสั่งของลูกค้า กิจการการพัฒนาสายพันธุ์ กรรมวิธีการเพาะเลี้ยงอย่างถูกต้อง เป็นกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนและอาศัยแรงงานคนในหลายขั้นตอน และต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญในการทำงาน

ด้านการตลาด

ผลการศึกษาพบว่า กิจการจัดจำหน่ายโดยใช้พนักงานขนส่งสินค้าไปจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการรายย่อย ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตลาดนัด หรือที่สวนจตุจักรและตลาดที่สำคัญจะอยู่ในภาคกลาง การแข่งขันจะมุ่งที่คุณภาพของปลาที่ดีและการขนส่งที่มีข้อเสนอที่ดีกว่าคู่แข่ง

ด้านส่วนประสมการตลาด กิจการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเน้นที่กิจกรรมด้านราคาเป็นลำดับแรกเป็นส่วนใหญ่ และรองลงไป ได้แก่ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์หลักของกิจการ คือ การส่งออกปลาสวยงาม ทำเลที่ตั้งของบ่อเพาะเลี้ยง ที่มีการวางแผนและทำให้ถูกสุขลักษณะ และมีปลาหลากหลายสายพันธุ์ที่เพาะเลี้ยง ที่เป็นที่ต้องการของตลาดการมีพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ดี และการ

ด้านการเงิน

ผลการศึกษาพบว่า กิจการมีระบบการบันทึกข้อมูลบัญชีโดยใช้คอมพิวเตอร์ มีการจัดทำรายงานการเงินตามที่กฎหมายกำหนด กิจการมีการลงทุนในทรัพย์สินที่มากกว่า 5.0 ล้านบาท จนถึง 10.0 ล้านบาท โดยแหล่งเงินทุนได้จากส่วนของผูถือหุ้น และการกู้ยืมจากสถาบันการเงินกิจการมีเงินหมุนเวียนมากกว่า 0.5 ล้านบาทต่อเนื่องจากต้องใช้จัดซื้อวัตถุดิบ

กิจการมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาโดยเฉพาะเลี้ยงและความสะอาดประมาณ 0.2 ล้านบาท ถึง 0.8 ล้านบาทต่อปี และมีกำไรก่อนหักภาษีประมาณน้อยกว่าร้อยละ 10 และไม่เกินร้อยละ 20

ปัญหาด้านการผลิต

1. การเพาะเลี้ยงปลาสวยงามของไทยยังขาดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ระบบการผลิตไม่สอดคล้องกับการค้าในประเทศและการส่งออก ผู้เลี้ยงบางรายโดยเฉพาะผู้เลี้ยงรายย่อยยังขาดความรู้ความชำนาญในการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามให้มีคุณภาพ ซึ่งในธุรกิจปลาสวยงามนี้เรื่องคุณภาพและความสวยงามนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ซื้อพิจารณาอย่างมาก ในการส่งออกปลาสวยงามนั้นปัจจุบันมีจำนวนผู้ส่งออกไม่กี่สิบราย ในขณะที่ผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงามมีจำนวนนับร้อยๆราย จึงทำให้มีปัญหาในเรื่องการแข่งขันด้านราคา

2. ภาณินำเข้าพันธุ์ปลาสวยงามจากต่างประเทศนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปรับปรุงสายพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศเนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังเป็นประเทศที่คงอัตราภาณินำเข้าปลาสวยงามในอัตราที่สูง ขณะที่ประเทศคู่แข่งอาทิ มาเลเซีย สิงคโปร์ และ เวียดนามต่างยกเว้นภาณินำเข้าพันธุ์ปลาสวยงาม ซึ่งทำให้ผู้ผลิตต้องมีต้นทุนที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง ดังนั้นภาครัฐน่าจะพิจารณาลดภาณินำเข้าเพื่อให้ผู้ผลิตสามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้

3. เมื่อมีการผลิตพันธุ์ปลาจำนวนมากในแต่ละปีและเมื่อปลาได้อายุจะต้องรีบขาย ถ้าไม่รีบขายจะกินทุนเพิ่มมากขึ้นได้แก่ ค่าอาหาร, ค่าแรงงาน และค่าจัดการต่างๆ อีกมากมาย เมื่อแย่งกันขาย ปัญหาตามมาก็คือตัดราคาตัวเองมีผลทำให้ราคาขายของปลาสวยงามไทยมีราคาถูกลง จากปัญหา

ปัญหาด้านการตลาด

1. ผู้นำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐฯและสหภาพยุโรปสั่งนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์ แม้ว่าสิงคโปร์เองก็ซื้อต่อจากเมืองไทยแล้วนำไปทำราคาใหม่ส่งจำหน่ายสหรัฐฯ แต่สหรัฐฯและสหภาพยุโรปเชื่อมั่นว่าปลาจากสิงคโปร์ปลอดภัย โดยเชื่อมั่นในความสามารถกักกันโรคและการคัดเลือกคุณภาพปลาสวยงามของสิงคโปร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายว่าถ้าไทยเองสามารถที่จะส่งออกโดยตรงได้จะเพิ่มเม็ดเงินเข้าประเทศได้อย่างมหาศาล โดยไทยต้องทำให้ประเทศผู้นำเข้ามั่นใจในเรื่องของการกักโรคของไทยรวมทั้งมาตรฐานการเลี้ยง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพปลาสวยงามที่ส่งออก

2. รัฐบาลควรเร่งการพิจารณาปรับลดภาษีนำเข้าพันธุ์ปลาสวยงาม เนื่องจากในปัจจุบันการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ปลาสวยงามนั้นต้องเสียภาษีสูงถึงร้อยละ 60 ถ้ามีการปรับลดภาษีย่อมมีส่วนช่วยในการปรับปรุงพันธุ์ปลาสวยงามของไทยให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะรายย่อยที่เกิดใหม่จะเน้นผลิตสนองตลาดในประเทศ ทำให้ปริมาณการผลิตปลาสวยงามเกินความต้องการของตลาดในระยะต่อไปคงต้องเน้นผลิตเพื่อส่งออกให้มากขึ้น เพราะตลาดยังเปิดกว้าง ถ้าไทยสามารถปรับปรุงคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการเพิ่มความหลากหลายของสายพันธุ์เป็นสิ่งสำคัญ สิงคโปร์ผู้นำการส่งออกในภูมิภาคนั้นมีความหลากหลายสายพันธุ์ปลามากถึง 400-500 ชนิด เมื่อเทียบกับไทยที่มีแค่ 100 ชนิด คาดว่าหากเปิดให้นำเข้าพันธุ์ปลาสวยงามได้เสรีก็เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มความหลากหลายของสายพันธุ์ได้

ปัญหาด้านการจัดการ

1. อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไทยยังเป็นรองหลายประเทศในการผลิตและส่งออกปลาสวยงามคือ ระเบียบและกฎหมายการนำเข้าปลาบางสายพันธุ์เพื่อมาเพาะพันธุ์ภายในประเทศก่อนการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทั้งที่ไทยเองก็มีศักยภาพในการเพาะพันธุ์ปลาอยู่แล้ว เช่น ปลานีออน ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ชนิดปลาที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการสูง นอกจากเหนือจาก ปลากัด ปลาน้ำผึ้งและปลากินตะไคร่น้ำ ในขณะที่ปัจจุบันจีนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลานีออนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ดังนั้นภาครัฐจึงควรเร่งแก้ไขกฎระเบียบที่อาจฉุดอุปสรรคเพื่อให้ผู้ส่งออกสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้มากยิ่งขึ้น

2. ปัจจุบันหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกปลาสวยงามมีเพียงสถาบันวิจัยสัตว์น้ำสวยงามและพรรณไม้น้ำ กรมประมง ซึ่งภาระหน้าที่ของสถาบันฯ ดังกล่าวมีเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการดูแลในด้านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานฟาร์ม การควบคุมและป้องกันโรคระบาด การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำสวยงาม ดังนั้นควรมีการประสานงานให้หน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมการส่งออก โดยเฉพาะการจัดงบประมาณสนับสนุนในการออกร้าน หรืองานแสดงมหกรรมสัตว์น้ำในต่างประเทศ เพื่อให้ลูกค้าในต่างประเทศได้เห็นศักยภาพและสิทธิภาพของผู้ประกอบการไทยมากยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาสายพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศและการนำเทคโนโลยีมาใช้ นับเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการดังกล่าวจะเห็นได้จาก ปัจจุบันปลาสวยงามสายพันธุ์ไทยโดยปลาหางนกยูงก็ยังคงเป็นที่นิยมของต่างประเทศเช่นกัน แต่ปัจจุบันก็ประสบปัญหาไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการของลูกค้า ทั้งในเรื่องของปริมาณและสีสันที่แปลกๆ ใหม่ ๆ เนื่องจากปัญหาจากเทคนิคในการเลี้ยง ดังนั้นถ้าผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงามของไทยได้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิคการเพาะและขยายพันธุ์ปลาหางนกยูงให้มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตลูกปลาและความหลากหลายของสีสันของปลา ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาหางนกยูงของไทยได้มากยิ่งขึ้น

4. การจัดการด้านข้อมูลปัจจุบันข้อมูลการส่งออกปลาสวยงามยังไม่มีเก็บแยกชนิดของปลาสวยงาม รวมทั้งปริมาณการส่งออกยังมีการรายงานเป็นน้ำหนัก ดังนั้นถ้าต้องการใช้ข้อมูลในด้านการส่งออกให้เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจปลาสวยงามควรมีการเก็บแยกชนิดของปลาสวยงามที่ส่งออก และรายงานปริมาณการส่งออกเป็นตัวแทนการรายงานเป็นน้ำหนัก ทั้งนี้จะทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาการเพาะเลี้ยงได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ การเก็บปริมาณการผลิตแยกชนิดของปลาสวยงาม ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวทางการขยายปริมาณการผลิตในอนาคต

อภิปรายผลการศึกษา

ด้านการจัดการ

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจการในระยะเริ่มต้นส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นบิดาที่บุกเบิกไว้ และต่อมาบุตรจะเป็นผู้สืบทอดกิจการ แสดงให้เห็นถึงการมีประสบการณ์การเลี้ยงปลาสวยงามที่ยาวนาน นอกจากนี้ธุรกิจการปลาสวยงามมีการวางแผนงานระยะสั้น (ไม่ถึง 1 ปี) และระยะปานกลาง (1-3 ปี) กำหนดแผนการขยายการเพาะเลี้ยงให้เติบโตอย่างต่อเนื่องการจัดองค์การกิจการมีลักษณะโครงสร้างตามหน้าที่ การจัดคนเข้าทำงาน การคัดเลือกคนเข้าทำงานส่วนใหญ่จะพิจารณาความชำนาญในงาน ค่าตอบแทนจะพิจารณาตามข้อกำหนดของกฎหมายแรงงาน โดยผลตอบแทน

ด้านการผลิต

ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนการผลิตจะเป็นการวางแผนระยะสั้น โดยเฉพาะเลี้ยงตามยอดสั่งซื้อ และคำนึงถึงสายพันธุ์ที่สามารถจัดซื้อได้ กิจกรรมมีการพัฒนาสายพันธุ์ตามที่ลูกค้าต้องการ กระบวนการเพาะเลี้ยงไม่ซับซ้อน และยังมีอาชีพแรงงานคนในหลายขั้นตอน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารัตน์ บวรศุกกิจกุล (2544) พบว่า การผลิตต้องมีการวางแผนการผลิตเพื่อควบคุมปริมาณและการผลิตปลาเกิดเพศผู้

ด้านการตลาด

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมจัดจำหน่ายโดยใช้พนักงานขนส่งสินค้าไปจำหน่ายผู้ประกอบการรายย่อยโดยตรง การแข่งขันจะมุ่งที่คุณภาพที่ไม่ค่อยและความหลากหลายของสายพันธุ์ ด้านการเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่จะเน้นที่คุณลักษณะของปลาที่ดี กิจกรรมตั้งราคา ใช้วิธีต้นทุนบวกกำไรที่ต้องการและเงื่อนไขการจัดจำหน่ายแตกต่างกันตามลักษณะของปลา ช่องทางการจัดจำหน่ายเจ้าของกิจการให้พนักงานเป็นผู้ติดต่อผู้ประกอบการรายย่อยและส่งสินค้า การส่งเสริมการตลาดกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่มีการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย เนื่องจากทำให้ต้นทุนสูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของวิภาวดี หวานจิต (2545) พบว่า การลงทุนเลี้ยงปลาสวยงามมีความเสี่ยงหรือมีความอ่อนไหวที่เกิดจากรายได้ลดลงมากกว่ากรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นและมีผลต่อการพัฒนาพันธุ์ปลาสวยงามใหม่ ๆ

ด้านการเงิน

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมมีระบบการบันทึกข้อมูลบัญชีโดยใช้คอมพิวเตอร์ มีการจัดทำรายงานการเงินตามที่กฎหมายกำหนด กิจกรรมมีการลงทุนในทรัพย์สินที่มากกว่า 5.0 ล้านบาท จนถึง 10.0 ล้านบาท โดยแหล่งเงินทุนได้จากส่วนของผู้ถือหุ้นและการกู้ยืมมาจากสถาบันการเงินกิจกรรมหมุนเวียนมากกว่า 0.5 ล้านบาทต่อเดือน เนื่องจากต้องใช้เงินในการจัดซื้อพันธุ์ปลา กิจกรรมมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงเครื่องจักรประมาณ 0.2 ล้านบาทถึง 0.8 ล้านบาทต่อปีและมีผลกำไรก่อนหักภาษีประมาณน้อยกว่าร้อยละ 10 และไม่เกิดร้อยละ 20 ในแง่ของการลงทุนเลี้ยงปลาสวยงาม สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาวดี หวานจิต (2545) พบว่า การลงทุนเพาะเลี้ยงปลาสวยงามมีทั้งกรณีไม่กู้เงินและกู้เงินมาลงทุน

ข้อค้นพบ

ผลการศึกษา พบว่า ธุรกิจปลาสวยงามเพื่อการส่งออกของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ เป็นการเลี้ยงปลาสวยงามแบบพื้นบ้านหรือกลุ่มบ่อดิน การเลี้ยงปลาสวยงามแบบฟาร์มชนบท การเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อการส่งออกแบบครบวงจร การร่วมทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับต่างชาติเพื่อการส่งออก และซื้อมาขายไป ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตจากน้อยไปหาสูงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม

การเพาะพันธุ์ปลาจะเป็นการดำเนินงานในกลุ่มธุรกิจการเลี้ยงปลาสวยงามแบบฟาร์มชนบท และกลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อการส่งออกแบบครบวงจร ในขณะที่เป็นกลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามแบบพื้นบ้านหรือกลุ่มบ่อดิน เป็นการนำพันธุ์ปลาที่เลี้ยงแล้วจำหน่าย ส่วนกลุ่มการร่วมทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับต่างชาติเพื่อการส่งออก และกลุ่มซื้อมาขายไป เป็นกลุ่มที่นิยมนำสายพันธุ์ปลาสวยงามนำเข้าจากต่างประเทศ

ธุรกิจปลาสวยงามในกลุ่มเป็นการเลี้ยงปลาสวยงามแบบพื้นบ้านหรือกลุ่มบ่อดิน และกลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามแบบฟาร์มชนบท เป็นกลุ่มที่ยังไม่มุ่งเน้นการส่งออก ส่วนใหญ่จำหน่ายในตลาดทั่วไป ในขณะที่กลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อการส่งออกแบบครบวงจร กลุ่มการร่วมทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับต่างชาติเพื่อการส่งออก และซื้อมาขายไป เป็นกลุ่มที่เน้นการนำเข้าและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

ด้านการวางแผนการผลิต กลุ่มธุรกิจแต่ละกลุ่มมีการวางแผนการผลิตในระยะสั้นและยาวแตกต่างกัน โดยกลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามแบบพื้นบ้านหรือกลุ่มบ่อดิน และกลุ่มการเลี้ยงปลาสวยงามแบบฟาร์มชนบท มีการวางแผนการผลิตระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี) ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ มีการวางแผนการผลิตระยะปานกลาง (1 – 3 ปี)

การตลาด แต่ละธุรกิจมีการดำเนินงานด้านการตลาดโดยอาศัยส่วนประสมทางการตลาดให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาเพื่อแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้า มีการจัดช่องทางการจัดจำหน่ายไปสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับการส่งเสริมการตลาดไม่มุ่งเน้นการโฆษณาเพราะทำให้ต้นทุนสูง แต่จะใช้การส่งเสริมการตลาด ณ จุดขายเป็นสำคัญ

ด้านการเงิน มีการลงทุนและใช้เงินหมุนเวียนสำหรับการซื้อวัตถุดิบ และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาฟาร์ม

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทั้งทางด้านการผลิตและการตลาดปลาสวยงามของไทยยังมีจุดอ่อนอยู่อีกหลายจุด แต่ถ้าทั้งรัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันและมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาธุรกิจปลาสวยงามอย่างชัดเจน ทั้งในด้านบทบาทของแต่ละฝ่ายที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาธุรกิจปลาสวยงาม นับว่าจะช่วยเพิ่มทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาสวยงามให้เป็นสินค้าเกษตรที่มีแนวโน้มสดใส เนื่องจากจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกปลาสวยงามของไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ที่กำลังเร่งพัฒนาธุรกิจปลาสวยงามเพื่อชิงส่วนแบ่งในตลาดโลก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved